

RSW „Prasa“
Wycinki Prasowe
GLOB

W-wa, Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 8-59-59; 8-34-01

Abonent Nr .....

Wycinek z czasopisma

— DZIENNIK ZACHODNI

wydanie **Katowice**
Nr. **221** z dn. **18-9** 195 **8** r.

Nie można powiedzieć, żeby „Bal Manekinów“ nie był sztuką interesującą, a nawet wprost frapującą. Sam pomysł jest kapitalny. Manekiny, te komiczne a też i trochę niepokojące kukły, stojące w oknach wystawowych czy w pracowniach krawieckich — nagle ożywają. I urządzają bal! Manekin bowiem jest „istotą“ skazaną na wieczną nieruchomość, jedynym więc jego pragnieniem jest — poruszać się. Naturalnie wtedy, kiedy ludzie nie widzą. Temat jest zasadniczo dosyć stary, rozwinięty już w wielu motywach bajkowych w odniesieniu do zabawek, lalek ołowianych żołnierzy itd. (exemplum: słynny Dziadek do orzechów E. T. A. Hoffmanna). U Jasieńskiego jednak został potraktowany zupełnie oryginalnie oraz nieoczekiwanie.

Oto manekiny nienawidzą ludzi, uważając ich za istoty znacznie mniej doskonale od siebie, jako że proporcja kształtów manekina wystawowo-krawieckiego jest przecież w porównaniu z ciałem ludzkim, niepozwalającym takich czy innych „felerów“, idealna. A tymczasem ludzie nim rządzą i z tej zasadniczej, zaskakującej, lecz bardzo ciekawej koncepcji, autor wysunął następującą intrygę: Na bal manekinów dostaje się przypadkiem człowiek. Manekiny więc — nie chcąc, by ludzie się dowiedzieli, iż one „żyją“ — ucinają człowiekowi głowę, a jeden z nich sobie tę głowę przyprawia i w charakterze owego człowieka zaczyna odgrywać jego rolę wśród ludzi.

Naturalnie z tego motywu można by wyprowadzić całą masę najrozmaitszych historii, nie wiedzieć jak niesamowitych i karkołomnych, autor jednak wolał się ograniczyć do zagadnienia, że się tak wyrażymy, polityczno-społecznej, i przejść na sztych sztych zestroju kapitalistycznego, a ściślej mówiąc na sztych sztych zestroju robotniczego, wykonujących swe funkcje w tymże zestroju.

Szyderstwo to jednak, mimo że za wiera dosyć wyraźne aluzje do stosunków francuskich (mocno naturalnie przerysowanych) w latach. powiedziemy, dwudziestych (rzecz dzieje się „w zasadzie“ w Paryżu), — nie jest wcale takie proste i nieskomplikowane jakby to się na pozór wydawało. Oddział się ono rykoszetem — trudno dziś stwierdzić, czy zamierzonym czy nie-

zamierzonym przez autora — również o stosunki w innych krajach, i to... niekoniecznie kapitalistycznych. Może to było też powodem, iż „Bal Manekinów“, mimo że napisany w latach trzydziestych przez Jasieńskiego w Moskwie, nie został tam wystawiony — podaje delikatnie program — „nie tylko ze względu na trudności techniczne“.

W każdym razie szyderstwo to, w niektórych momentach wprost znakomite (np. wejście i rozmowa dwóch „Delegatów Zw. Zaw. Metalowców“, da

przecież dla „publiczki“, tylko dla publiczności, ale zaszczytna i wyprowadzająca coraz bardziej nasz teatr z prowincjonalnych opłotków na wyżyny wielkiej sztuki

Reżyseria i inscenizacja „Bal Manekinów“ — Jerzego Jarockiego — uchwyciła bardzo dobrze „ton“ tej sztuki, zasadzający się na absurdalnej i wielkiej grotesce. Z pieczołowitością i ze smakiem pomieszcza tu wszelkie „realia“, tak aby całość bronił Boże nie „siedziała“ w jakimś ściśle określonym czasie i przestrzeni, czy

Zagrano całocześnie doskonale. Manekiny były wspaniałe „manekinowate“, ruszały się automatycznie i topornie, jak jacyś Marsjanie czy Roboty, zaś „ludzie“ znowu byli, zależnie od sytuacji, raz normalni a raz sympatycznie groteskowi.

Główna rola, tzn. rola człowieka i manekina zarazem, czyli pana posła Paul Ribandela, przypadła Bolesławowi Smeli. Wywiązał się on z niej pierwszorzędnie, i nie będzie przesady, jeżeli się powie, iż była to jedna z najlepszych kreacji tego zdolnego aktora. Kreacji zresztą bardzo specjalnej. Postać bowiem manekina z ludzką głową, gdzie „automatyczny“ gest i „ładna“ mimika muszą być normalnymi atrybutami, nie jest chyba czymś, co się w aktorstwie spotyka co dzień.

Z innych większych ról specjalna pochwała należy się panom Danucie Bleicherównie i Irenei Tomaszewskiej, które ukazały nam dwa fantastyczne wielkośćowe „kociaki“, idealnie rozwydrzone i idealnie samicek kowane w postaciach córki pana Arnaux i małżonki pana Levasin. Odpowiednim papą był tutaj Władysław Brochwicz, a odpowiednim małżonkiem Piotr Polonski.

Poza tym wystąpiła cała masa innych aktorów — pomyśleć tylko dwanaście manekinów męskich, siedem manekinów damskich, sześciu „Panów“, dwóch delegatów itd. — tak, że trudno tu wszystkich wymienić.

Trudno jednak też pominąć niektóre smakowite epizody, jak np. obu świetnych delegatów (Jerzy Siwy i Zbigniew Ichniowski), dalej kapitalnego „aranżera pojedynków“ czyli Pana nr. 6 w ujęciu Władysława Przebińskiego, następnie groteskowych sekundantów w osobach Jerzego Bleicher, Stefana Leńskiego, czy Floriana Drobnika, nie mówiąc już o cyrku wym Komisarza policji w wykonaniu Zygmunta Wilczkowskiego. Wiele wykonawców występowało zresztą w podwójnych rolach, zarówno manekinów jak i „ludzi“.

Konkludując wypada stwierdzić, że przybył nam nowy dobry i oryginalny spektakl i to wcale nie na miarę „terenową“, lecz — możemy to sobie chyba powiedzieć — ogólnopolską.

Stanowi on też godną rehabilitację Brunona Jasieńskiego, świetnego poety i pisarza, szczerego rewolucjonisty, który dzieląc losy innych polskich rewolucjonistów stał się 18 lat temu tragiczną ofiarą brudnej prowokacji.

BOLESŁAW SUROWKA

Teatr im. Śl. Wyspiańskiego

„Bal Manekinów“

Brunona Jasieńskiego

Je sztuce szczególny smak i czyni ją w dużym stopniu nawet... aktualną.

Mniej udane jest może zakończenie, pełne właściwie niedomówień i jakby urwane. Wolałoby się tam coś bardziej konkretnego. Z drugiej jednak strony, gigantyczna groteska, jaka jest w zasadzie cały ten „Bal“, znajduje też pewne swoje uzasadnienie w owym zakończeniowym „niedosycie“. Autor zdaje się mówić: „Nie o to chodzi, jak się sztuka kończy — chodzi o to, że „manekiniści“ jest problemem żywotnym. Zarówno bowiem może ono nami rzadzić, jak i być w nas samych“. Albo też: „Proszę Państwa, to jest absurdałna bujda — ale...“ i na tym „ale“ przerywa, radząc nam wysnuwać wnioski. Jakże tylko komu się podoba.

Wystawienie „Bal Manekinów“ jako polskiej prapremiery — sztuka ta była zresztą grana dotychczas tylko w dwóch miastach na kuli ziemskiej: w Tokio i w Pradze — jest niewątpliwie dużym osiągnięciem dla teatru katowickiego którego repertuar nie szuka łatwizny ani banałów, lecz z coraz większą konsekwencją opiera się na rzeczach naprawdę oryginalnych i nowatorskich. Trudna to droga i dosyć niewdzięczna (repertuar ten nie jest

też epoce. Dotyczyło to zwłaszcza kostiumów — autorstwa Wiesława Langego, podobnie jak i scenografia. Nie chodziłoby tu jednak już tyle o kostiumy manekinów, fantastycznie niesamowite groźne a zarazem komiczne ile o kostiumy „ludzkie“. Z jednej strony bowiem są tam współczesne fraki i toalety balowe, z drugiej zaś dziwaczne i niemal nie z tej planety „łakiety“, w które są ubierani przedstawiciele „kapitalizmu“. Świetnie oddany styl przedwyborczych plakatów czy też niektórych politycznych karykatur. Pojem cylindry i surduty sekundantów oraz mundur komisarza policji, przenoszą nas już na prawdę w świat cudownego czystego nonsensu. A znowu garnitury, teckiel itd., obu delegatów „Związku Metalowców“ nasuwają nam reminiscencje jakże bardzo znajome i bliskie...!

Pomieszczenie też zgrabnie realizm niektórych scen z przemianą absurdalnością innych. Związkowa scena pojedynku była w tym względzie prawdziwą perełką groteskowego humoru.

Natomiast sama zabawa manekinów była znowu jakąś kwintesencją niesamowitości, pomieszaną z makabrycznym komizmem. „To może się przy-